

Адресы: 422870
Базарлы Матак авылы
Крайнов ур. 94
тел: 2-00-71, 2-15-62

Адрес: 422870
с. Базарные Матаки
ул. Крайнова д. 94
тел: 2-00-71, 2-15-62

РЕШЕНИЕ

Базарлы Матак авылы

КАРАР

2022 елның 9 марты

55 №

Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы
«Базарлы - Матак авыл жирлеге»
муниципаль берәмлеге Уставына
үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү
турында

2003 елның 06 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль закон (соңгы үзгәрешләр белән), 2004 елның 28 июлдәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Әлки районы прокуратурасының хокукый инициативасын өйрәнеп, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 85,86 статьясы нигезендә Базарлы - Матак авыл жирлеге Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Советының 2018 елның 11 октябрдәге 102 номерлы карары (2019.11.12, 128№, 2020.23.10,8№ үзгәрешләр белән) белән расланган Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертүгә (1нче кушымта).

2. Әлеге карар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

3. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә жиберергә.

4. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» карарны, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясен дәүләт теркәвенә алганнан соң Базарлы - Матак авыл жирлеге территориясендә Татарстан Республикасы,

Әлки районы, Базарлы Матак районы, Крайнов ур., 94 йорт (жирле үзидарә бинасы), Базарлы Матак урамы, Совет урамы, 11 йорт (балалар ижаты) адресы буенча махсус жиһазландырылган стендларда урнаштырырга һәм Әлки муниципаль районының рәсми <http://alkeevskiy.tatarstan.ru> сайтында һәм Татарстан Республикасының рәсми pravo.tatarstan.ru порталында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Әлки муниципаль районы Базарлы - Матак авыл жирлегә башлыгы урынбасарына йөкләргә.

Совет Рәисе,
Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы
«Базарлы - Матак авыл жирлегә»
муниципаль берәмлек башлыгы:

А. Ф. Никошин

А. Ф. Никошин

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы "Базарлы - Матак авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр

5 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре):

5 статьяның 1 өлешендәге 9 пункттын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
«9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;».

6 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итүгә жирле үзидарә органнары хокуклары):

1 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 17 пунктча өстәргә:
«17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.».

10 статьяда (жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы):

10 статьяга түбәндәге эчтәлеккә 14 пункт өстәргә:

«14) инициатив проектлар;».

II бүлеккә 15.1 статьясын түбәндәге редакциядә өстәргә:

«15.1 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлеккә әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле администрациягә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә яисә жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләренә хәл итү буенча инициатив проект кертеләргә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган жирлек территориясенә бер өлешен билгеләү тәртібе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшыкә житкән һәм тиешле Жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданы булган инициатив төркем, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны Жирлек Советының норматив хокукый акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукый акты нигезендә проект инициаторы булу хокукы шулай ук тиешле Жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

1) жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;

2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган срогы;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) эштә катнашуы турында белешмә;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;

8) жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак жирлек территориясенә яисә аның өлешенә күрсәтмә;

9) Жирлек Советының норматив хокукый актында каралган башка белешмәләр.

4. Жирлек Башкарма комитетына кертелгәнче инициатив проект гражданныр жыенында, жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданныр жыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, жирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенә мәнфәгатләрәнең туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау өчен гражданныр жыенында, жыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шулу вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданнырның бер конференциясендә берничә инициатив проектны карау мөмкин.

Жирлек Советының норматив хокукый акты белән шулай ук гражданнырны сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнырның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проект инициаторлары Жирлекнең Башкарма комитетына гражданныр жыены, жыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнырдан сораштыру нәтижәсен һәм

(яисә) инициатив проектка Жирлек халкы яисә аның өлеше тарафыннан ярдәм күрсәтүне раслый торган имзаланган кәгазьләргә беркетә.

5. Инициатив проектны жирле администрациягә кертү турындагы мәгълүмат инициатив проект жирле администрациягә кертелгәннән соң өч эш көне эчендә әлегә статьяның 3 өлешендә, шулай ук проект инициаторлары турында күрсәтелгән белешмәләр "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Бер үк вакытта гражданның Жирлекнең башкарма комитетына кисәтү һәм тәкъдимнән, биш эш көненнән артмаган вакытта, тәкъдим итү срогын күрсәтеп, тәкъдим итү мөмкинлеге турында хәбәр ителә. Искәрмә һәм тәкъдимнән уналты яшкә житкән Жирлек халкы жибәергә хокуклы. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлегә жирлек кәргән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пункты гражданның әлегә мәгълүмат авыл торак пункты старостасы аша житкерелергә мөмкин.

6. Инициатив проект Жирлек Башкарма комитеты тарафыннан аны керткән көннән алып 30 көн эчендә һичшиксез каралырга тиеш. Муниципаль берәмлекнең башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижеләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшләүне жирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә тиешле максатларга жирле бюджет проектны төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (жирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) дәвам итәргә;

2) инициатив проектка ярдәм итүдән баш тартырга һәм инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проектны инициаторларына кире кайтарырга.

7. Жирле администрация инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту турындагы карарны түбәндәге очракларда кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектын Россия Федерациясе федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, муниципаль берәмлек уставына туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) аларны формалаштыру чыганагы булып инициатив түләүләр тормаса, инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акча күләмендә жирле бюджет акчалары булмау; —

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижелерәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проект конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты ә әлегә статьяның 7 өлешендәге 5

пунктында каралган очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны компетенцияләре нигезендә жирле үзидарә органы яисә дәүләт органы карамагына тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кергү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү тәртибе Совет (Жирлек Советы вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы гражданныр жыены) тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен чыгарыла торган инициатив проектларга карата инициатив проектта булырга тиешле белешмә составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26_1 статьясындагы 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 әләшләре таләпләре кулланылмый.

11. Жирлекнең башкарма комитетына әчтәләге буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирлап берничә инициатив проект кертелгән очракта, жирле администрация конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү төзү һәм эшчәнлек тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән коллегияль органга (комиссиягә) йөкләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый хакта коллегияль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми сайының яртысы Жирлек Советы тәкъдиме нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә коллегияль орган (комиссия) конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда инициатив проектны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, тиешле Жирлек территориясендә яшәүче гражданныр жыены, жыелышы яисә конференциясе тарафыннан вәкаләтләр бирелгән башка гражданныр, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган формада ижтимагый контрольне гамәлгә ашырырга хокуклы.

14. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны карау, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акчаларны куллану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрәндәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру төмамланган көннән алып 30 календарь көн әчендә Жирлекнең рәсми

сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге жирлек кәргән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пунктында гражданның күрсәтелгән мәгълүматны авыл торак пункты старостасы житкерергә мөмкин.»;

19 статья (гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар):

19 статьяның 11 пунктың яңа редакциядә бәян итәргә:

«11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларынан гайпылуга, капитал төзелеш объекларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаганда, жир биләмәләреннән һәм капитал төзелеш объекларыннан файдалану рөхсәт ителгән бер төрне мондый файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләре буенча шәһәр төзелешә эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар үткөрелә»;

20 статьяда (Гражданның жыелышы):

1 пунктта «Һәм Жирлек жирле үзидарәнең вазыйфай затлары» сүзләреннән соң «инициатив проектларны кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча фикер алышу» сүзләрен өстәргә;

7 пунктка түбәндәге эчтәлеккә абзац өстәргә:

«Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданның жыелышында уналты яшькә житкән шушы территориядә яшәүчеләр катнашырга хокукты. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданның жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.».

22 статьяда (Гражданның жыены):

3 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә торак пункт территориясенен әлеге өлешендә гражданның үзара салымы чараларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча

жирлек составына керэ торган торак пункт территориясе өлешендә;»;

3 пунктның 6 пунктчасын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«6) авылара территориядә урнашкан торак пунктта яңа төзелгән жирлек булдыру турында халык инициативасын күрсәтү максатларында, шулай ук, әгәр аның сайлау хокукына ия халкы саны 300 кешедән артмаса, яңа төзелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча яңа төзелгән жирлектә»;

4 пунктны яңа редакциядә баян итәргә:

«4. Әлеге статьяның 3 пунктындагы 4.1 пунктчасында каралган очрактан тыш, гражданнар жыены жирлек башлыгы тарафыннан мөстәкыйль рәвештә яки жирлектә яшәүчеләрнең 10 кешедән ким булмаган төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.»;

4 пунктның 4.1 пунктчасы түбәндәге эчтәлек белән тулыландырырга:

«Әлеге статьяның 3 пунктының 4.1 бүлегендә каралган гражданнар жыены, 10 кешедән дә ким булмаган санда торак пункт территориясенә тиешле өлешендә яшәүче кешеләр төркеме инициативасы белән жирлек советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданнар жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенә бер өлеш чикләре Жирлек Советы карары белән жирле эһәмияттәге тиешле мәсьәләләргә хәл итүдә торак пункт территориясенә күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатләрен яклау критериеннән чыгып билгеләнә.»;

9 пунктта «торак пунктта яшәүчеләр» сүзләреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүзләрен өстәргә;

23 статьяда (Гражданның сораштыру):

2 пунктта түбәндәге эчтәлеккә жөмлә өстәргә: «Гражданнардан инициатива проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда инициатива проектын гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән Жирлектә яисә аның өлешендә уналты яшькә житкән яшәүчеләр катнашырга хокуклы.»;

3 пунктта түбәндәге эчтәлеккә 3 пунктча өстәргә:

«3) инициатива проектын гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр - шушы инициатива проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.»;

5 пунктның беренче абзацында «Жирлек Советы. Карарда» сүзләрен «Жирлек советы» сүзләренә алмаштырырга. Гражданнардан сораштыру үткәрү өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге муниципаль берәмлек сайты кулланылырга мөмкин. Карарда»;

5 пунктта түбәндәге эчтәлеккә 6 пунктча өстәргә:

«6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлек сайтынан файдаланып граждандардан сораптыру үткәрелгән очракта, сораптыруда кагнашучыларны идентификацияләү тәртибе.»;

7 пунктның 1 пунктчасында «жирлекнең жирле үзидарә органнары» сүзләреннән соң «яисә жирлектә яшәүчеләрне» сүзләрен өстәргә;

16.1 статьяның 6 пункттын түбәндәгә эчтәлекле 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) авыл торак пункттында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча инициатив проект кергү инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы;»;

38 статьяда (Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату):

1 өлешнең 7 пункттын яна редакциядә бәян итәргә:

«7) Россия Федерациясе граждандыгы яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокуклы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә кагнашучы чит ил граждандыгын туктату, чит дәүләт граждандыгы (подданствосы) яки яшәүгә рөхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яки Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы булган чит ил гражданына башка документ булу;»

44 статьяда (Жирлек башлыгы вәкаләтләренен вакытыннан алда туктату):

44 статьяны түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«44 статья. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре түбәндәгә очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләгә белән эштән китү;
- 3) 2003 елның 6 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә эштән китү;
- 4) 2003 елның 6 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә эшкә сәләте чикләнгән дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;
- 7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;
- 8) даими яшәү өчен Россия Федерациясеннән китү;
- 9) Россия Федерациясе граждандыгын яки чит ил гражданы жирле

үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил граждандлыгын туктату, чит дәүләт граждандлыгы (подданствосы) яки яшәүгә рөхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яки Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсә нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданына башка документ булу;»

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11) суд тәртибендә сәләмәтлек торышы буенча Жирлек башлыгы вәләкатләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез дип билгеләү;

12) 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгәндә;

13) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү аркасында муниципаль берәмлектә сайлаучылар саны 25 проценттан күбрәккә арту.

2. Жирлек башлыгының вәләкәтләре шулай ук муниципаль берәмлек башлыгы, аның ире (хатыны) һәм балигы булмаган балалары 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле эйберләрен чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тую турында» 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән туюны үтәмәгән очракта, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вакытыннан алда туктатыла.

3. Муниципаль берәмлек вәкиллеке органы вәләкәтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт калган булса, Жирлек башлыгын сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек башлыгының вәләкәтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, Жирлекнең яңа башлыгы Жирлек Советының яқындагы утырышында, вәләкәтләр шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан артмаган срокта сайлана.

Жирлекнең яңа Башлыгы сайлана торган Жирлек Советы утырышын Жирлек башлыгының вәләкәтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып алты ай узгач иң өлкән Жирлек Советы депутаты алып бара.

Әгәр Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге уңай тавыш бирсә, депутат Жирлекнең башлыгы итеп сайланган санала.

5. Жирлек башлыгы вәләкәтләре вакытыннан алда туктатылган яки аңа карата суд карары буенча сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерелгән очракта, аның вәләкәтләрен Жирлек башлыгы урынбасары башкара.

Жирлек башлыгы урынбасары булмаганда Жирлек башлыгы вәләкәтләрен вакытлыча депутатлар, депутатларның инициатив төркемләрә тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан жирлек

Советының яқындагы утырышында сайланган Жирлек Советы депутаты башкара.

Жирлек башлыгы, Жирлек башлыгы урынбасары, яки Жирлек Советы депутаты тарафыннан вәкаләтләр башкару срогы муниципаль берәмлекнең элеккеге башлыгы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган көннән алып алты айдан арта алмый.

47 статьяда (Башкарма комитет вәкаләтләре):

2 пунктка түбәндәге эчтәлекле 19 пунктча өстәргә:

«19) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.» ;

Уставның 47 статьясындагы 1 өлешенә түбәндәге эчтәлекле пункт өстәргә:

13) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалануны, саклауны, урманнардан файдалануны оештыру;

47 статьяның 3 өлешен яңа редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган булып тора.

1. Муниципаль контроль өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә керә:

1) муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда дәүләт контроле (күзәтчелеге), муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) әлеге Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирле әһәмияткәге, муниципаль район, шәһәр округы, шәһәр эчендәге бүленеш булган шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар, муниципаль округлар мәсьәләләре буенча муниципаль контрольнең тиешле төрләрен гамәлгә ашыруны жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә тапшыру

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләрен жирлекнең башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә йәкләргә мөмкин.

Юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүләрне оештыру һәм уздыру белән бәйлә мөнәсәбәтләргә карата муниципаль контрольне гамәлгә ашыру 2008 елның 26 декабрендәге «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик

затлар һәм шәхси эшмәкәрләрнен хокукларын яклау турында» 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.».

56 статьяда (Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре):

56 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«1. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына, башка вазыйфай затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр 2009 елның 12 февралендәге «Татарстан Республикасында вәкилләклә орган депутаты, жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына озынлыгы тулаем алганда аена ике һәм алты эш көненнән кимрәк булмаган чорга эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләненә.».

63 статьяда (Жирлекнен муниципаль хокукый актлары системасы):

4 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 4.1, 4.2 пунктчалар өстәргә:

«4.1. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар, эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләренә ачыклау максатларында, тиешле Жирлекнен жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә экспертиза үткәреләргә мөмкин.».

4.2. Эшмәкәрлек һәм башка икътисади эшчәнлеккә гамәлгә ашыруга һәм аларның үтәлешен бәяләү муниципаль контроль кысаларында гамәлгә ашыруга, административ җаваплылыкка тартуға, лицензияләр һәм башка рөхсәтләр, аккредитация, бәяләүнен һәм экспертизаның башка рәвешләрен бирүгә бәйле муниципаль норматив хокукый актларда булган мәжбүри таләпләрен куллануны билгеләү һәм бәяләү тәртибе (алга таба - мәжбүри таләпләр) 2020 елның 31 июлендәге «Россия Федерациясендә мәжбүри таләпләр турында» 247-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мәжбүри таләпләрен куллану принципларын исәпкә алып муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.».

66 статьяда (Муниципаль хокукый актларны эзерләү):

4 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 3 пунктча өстәргә:

"3) гадәттән тыш хәлләр вакытында табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләренә бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукый актлар проекты».

4 пунктта «эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен

бурычлар» сүзләрән «эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен мәжбүри таләпләр, инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен бурычлар» сүзләрәнә алмаштырырга.

5 пунктта «инвестиция эшчәнлегә» сүзләрән «башка икътисадый эшчәнлек» сүзләрәнә алмаштырырга.

78 статьяда (Жирлектә бюджет процессы):

7 өлешнән 2 абзацына түбәндәгә эчтәлекле алтынчы абзац өстәргә:

«Россия Федерациясенен милли үсешә максатларын һәм гавами хакимият органнары эшчәнлегенә аларга ирешүе юнәлешен билгели торган документларда;»

78 статьяның 3 пунктын үз көчен югалткан дип танырга.

80 статьяда (Гражданның үзара салым акчалары):

1 пунктта «торак пункт» сүзләрәннән соң «(яисә аның территориясә өлешләре)» сүзләрән өстәргә;

2 пунктта «4.1 пункттында» сүзләрән «4.1 һәм 4.3 пунктларында» сүзләрәнә алмаштырырга.

XIII бүлекне түбәндәгә эчтәлекле 80.1 статьясы өстәргә:

«80.1 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягынан һәм башкача тәмин итү

1. 2003 елның 06 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәмин итү чыганагы, шул исәптән муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында бирелгән инициатив түләүләр күләмнән һәм (яисә) Татарстан Республикасы бюджетынан бюджетара трансфертларны исәпкә алып төзелгән, муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында бирелгән инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турында карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре булып тора. <http://vsrv065-app10.ru99-loc.minjust.ru/content/act/96e20c02-1b12-465a-b64c-24aa92270007.html>

2. Инициатив түләүләр астында гражданның, шәхси эшмәкәрләрнең һәм һәм Россия Федерациясә законнары нигезендә берләшкән юридик затларның конкрет инициатив проектларны гамәлгә ашыру максатларында, ихтыярий нигездә түләнгән торган һәм Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчәрелә торган акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләргә жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләргә калган өлеш, күрсәтелгән түләүләргә жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләргә суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртібе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыяры мөлкәти һәм (яисә) хезмәттә катнашу рәвешендә дә тәмин ителәргә мөмкин.».

87 статьяда (Жирлек Уставының үз көченә керү тәртібе, әлеге Уставка үзгәрешләргә керту турында карар)

87 статьяның 2 пунктын яна редакциядә баян итәргә:

«2. Жирлек Уставы, әлеге Жирлек Уставына үзгәрешләргә һәм өстәмәләргә керту турында муниципаль хокукый акт Дәүләт теркәве узганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш һәм Жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы» нда (PRAVO.TARSTAN.RU), шулай ук Россия Юстиция министрлыгы «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-minjust.ru>) рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкәргәннән) үз көченә керә. Жирлек башлыгы теркәлгән Жирлек Уставын, әлеге Уставка үзгәрешләргә һәм өстәмәләргә керту турында Жирлек Советы карарын муниципаль берәмлекләргә уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан Жирлек Уставы, 2005 елның 21 июлендәгә 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләргә уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләргә керту турында муниципаль хокукый акт турында белешмәләргә керту хакында хәбәрнамә кәргән көннән соң жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкереләргә) тиеш.»